

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle lukiolaiksi ja laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

Teuvan kunta
Lausunto 16.2.2018

Viite: OKM/41/010/2017
Lausuntopyyntö: 24.01.2018

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Teuvan kunta pitää arvokkaana sitä, että luonnoksessa pyritään lisäämään lukiolaisten hyvinvointia ja vähentämään opiskelijoiden kokemaa uupumusta ja negatiivisia tuntemuksia lukio-opiskelua kohtaan. Opiskelijälähtöisyyden vahvistamisella ja opintojen henkilökohtaistamisella pyritään lisäämään opiskelumotivaatiota ja opintojen mielekkyyttä. Kunta pitää hyvänä tavoitteena lukio-opintojen jälkeisten väli vuosien vähentämistä ja ylioppilaiden korkea-asteelle siirtymisen helpottamista.

Teuvan kunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetussa laissa korostettaisiin lukiokoulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteita, erityisesti lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Koulutuksen järjestäjän tulisi olla yhteistyössä perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen sekä työ- ja elinkeinoelämän toimijoiden kanssa. Opiskelijalla olisi oltava mahdollisuus yksilöllisiin opintoja koskeviin valintoihin paitsi omassa oppilaitoksessa myös koulutuksen järjestäjän muiden oppilaitosten, korkeakoulujen ja muiden koulutuksen järjestäjien antamaa opetusta hyväksi käyttäen. Osa lukiokoulutuksen oppimäärän opinnoista olisi järjestettävä yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa. Teuvan kunnan näkemyksen mukaan pienille maaseutulukioille yhteistyövelvoitteisiin liittyy omat haasteensa, koska yhteistyötahojen määrä on kaupunkeja rajoitetumpi ja välimatkat todennäköisesti pidemmät. Tämä saattaa aiheuttaa lukiokoulutuksen tasa-arvon heikkenemistä paikkakunnasta riippuen. Yksilöllisiä opintoja koskevia valintoja voidaan pienessä lukiossa toteuttaa joustavasti olemassa olevien mahdollisuuksien rajoissa.

Kunta pitää tärkeänä tavoitteena sitä, että opiskelijat saavat oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti tarvitsemansa opintojen ohjauksen ja pystyvät tekemään sekä lukio- että jatko-opintoihin koskevia valintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla olisi esityksen mukaan oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Tämä koskisi myös opiskelijoita, joiden opiskeluoikeus lukiokoulutuksen oppimäärän suorittamiseen on päätymässä tai jotka ovat ilmoittaneet eroamisestaan sekä lukiokoulutuksen oppimäärän suorittaneita henkilöitä, jotka eivät ole saaneet jatko-opiskelupaikkaa tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Lukiokoulutuksen oppimäärää suorittavalla opiskelijalla olisi luonnoksen mukaan oikeus saada säännöllisesti tarpeidensa mukaista henkilökohtaista ja muuta opintojen ja jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää ohjausta. Ehdotuksen kustannusvaikutusta laskettaessa on arvioitu, että laskennallisesti ohjauksen määrä lisääntyisi 45 minuutilla lukuvuodessa opiskelijaa kohden. Pienissä kunnissa saattaa edellyttää resurssien uudelleenjärjestelyjä, että tämä toteutuisi. Käytännössä lähes vastaavalla tavalla on toimittu jo tähänkin asti.

Teuvan kunta pitää hyvänä, että ehdotetussa laissa säädettäisiin oppimisen tuesta lukiokoulutuksessa. Opiskelijalla, jolla on oppimisvaikeuksien vuoksi vaikeuksia suoriutua opinnoistaan, olisi oikeus saada erityisopetusta ja muuta oppimisen tukea. Vaikka erityisen tuen jatkuminen perusopetuksesta lukioon on hyvä asia, ei sitä nähdä tarpeelliseksi säätää yhtä tarkasti kuin perusopetuksessa. Erityisopetuksen lisääminen edellyttää resurssien lisäämistä, mikä aiheuttaa kustannuspaineita koulutuksen järjestäjälle. Oppimisen tuelle lukiokoulutuksessa on selvä tarve, mutta mikäli tuesta säädetään jatkossa lailla, sen tulisi näkyä myös valtionosuusjärjestelmässä yksikköhinnan kasvuna.

Lisäksi ylioppilastutkinnon kokeiden uusimiskertoja koskevista rajoituksista luovuttaisiin ja koulutuksen järjestäjälle säädettäisiin velvollisuus toimintaedellytystensä salliessa järjestää kokeet myös

ylioppilastutkinnon suorittaneelle henkilölle, joka uusii tutkintoon sisältyvän kokeen tai täydentää tutkintoaan, sekä henkilölle, joka suorittaa erillisen kokeen. Tutkinnon kokeisiin osallistuvat kokelaat, jotka eivät ole lukion opiskelijoita, aiheuttavat kustannuksia koulutuksen järjestäjälle. Lukion opettajat suorittavat näiden kokelaiden alustavan arvioinnin, ja lisäksi kokeiden järjestämisestä aiheutuu hallinnollisia kustannuksia lukiolle. Koulutuksen järjestäjä ei kuitenkaan saa tällaisista henkilöistä valtionosuusrahoitusta eikä saa periä heiltä maksuja kokeisiin osallistumisesta. Ehdotus siis lisäisi koulutuksen järjestäjien kustannuksia.

Kunta kiinnittää huomiota siihen, että ylioppilastutkinnon kokeiden uusijoiden määrän voidaan arvioida kasvavan kokeiden uusimiseen liittyvistä rajoituksista luovuttaessa. Tämä lisäisi sekä koulutuksen järjestäjien että ylioppilastutkintolautakunnan työmäärää.

Esitetyissä perusteluissa todetaan, että korkeakoulujen uudistuvat opiskelijavalinnat ja ylioppilastutkinnon painoarvon lisääminen edellyttävät, että ylioppilastutkinnon kokeita olisi mahdollista uusia nykyistä joustavammin. Kiitettävää on opiskelijalähtöisestä näkökulmasta se, että joustavat uusimismahdollisuudet vähentäisivät korkeakoulujen opiskelijavalintojen aiheuttamia yksittäisiin ylioppilaskokeisiin liittyviä suorituspaineita ja kokelaiden stressiä sekä yksittäisen kokeen epäonnistumisen tai tutkintopäivänä sairastumisen merkitystä.

Lausunnon keskeisin sisältö

- Arvokasta on, että esityksellä pyritään lisäämään lukiolaisten hyvinvointia ja vähentämään opiskelijoiden kokemaa uupumusta ja negatiivisia tuntemuksia lukio-opiskelua kohtaan.
- Pienille maaseutulukioille yhteistyövelvoitteisiin liittyvät omat haasteensa, koska yhteistyötahojen määrä on kaupunkeja rajoitetumpi ja välimatkat oppilaitosten välillä pidemmät.
- Yksilöllisiä opintoja koskevia valintoja voidaan pienessä lukiossa toteuttaa joustavasti olemassa olevien mahdollisuuksien rajoissa.
- Tärkeänä tavoitteena on se, että opiskelijat saavat oikea-aikaisesti ja yhdenvertaisesti myös tarvitsemansa opintojen ohjauksen ja pystyvät tekemään sekä lukio- että jatko-opintojaan koskevia valintoja.
- Oppimisen tuelle lukiokoulutuksessa on selvä tarve, mutta mikäli tuesta säädetään jatkossa lailla, sen tulisi näkyä myös valtionosuusjärjestelmässä yksikköhinnan kasvuna.
- Ylioppilastutkinnon kokeiden uusijoiden määrän voidaan arvioida kasvavan kokeiden uusimiseen liittyvistä rajoituksista luovuttaessa. Tämä lisäisi sekä koulutuksen järjestäjien että ylioppilastutkintolautakunnan työmäärää.
- Joustavat uusimismahdollisuudet vähentäisivät korkeakoulujen opiskelijavalintojen aiheuttamia yksittäisiin ylioppilaskokeisiin liittyviä suorituspaineita ja kokelaiden stressiä sekä yksittäisen kokeen epäonnistumisen tai tutkintopäivänä sairastumisen merkitystä.